

Saksnr.: 2009/3353
Dokumentnr.: 3
Løpenr.: 115226/2009
Dato: 01.12.2009
Gradering:
Klassering: G01

Plan for psykososialt krisearbeid

Vedtatt av omsorgs- og oppvekstsjefen 01.11.06

Ajourhold i møte i Psykososialt kriseteam 06.11.09 – v/ kst. kommunalsjef for Omsorg og sosiale tjenester.

Sendt til medlemmer i teamet: 01.12.09

Innhold

INNHold	2
INNLEDNING	3
LOVGRUNNLAG OG NASJONALE FØRINGER	3
MÅLSETTING	4
KRISETEAM	4
HVILKE HENDELSER GJELDER PLANEN FOR?	4
HVEM KAN MOBILISERE KRISETEAMET?	5
MELDERUTINER	5
INNKALLINGSLISTE FOR KRISETEAMETS MEDLEMMER MED STEDFORTREDERE (DER SLIKE FINNES)	6
TAUSHETSPLIKT	7
INFORMASJON	7
TILTAK I AKUTTFASEN	7
OVERFØRING TIL VIDERE OPPFØLGING	8
KOMPETANSE	9
EVALUERING OG REVIDERING AV PLANEN	9
VEDLEGG	9

Innledning

Personer som har vært berørt av ulykker og katastrofer vil ofte ha behov for hjelp fra kommunens helse- og sosialtjeneste. Behovene varierer, og bistanden må tilpasses den enkelte person, familie eller gruppe. Spesielle hensyn må det tas til barn og unge og minoritetsspråklige.

Kommunens beredskapsplaner består av

- Samordnet plan for kriseledelse i Fredrikstad kommune
- Plan for helsemessig og sosial beredskap
 - Smittevernplan
 - Plan for psykososialt krisearbeid

Det er viktig at berørte virksomheter inkluderer aktuelle deler av denne planen i sine virksomhetsplaner og prosedyrer.

Lovgrunnlag og nasjonale føringer

[Lov om helsetjenesten i kommunene](#) sier at kommunen skal sørge for nødvendig helsetjeneste for alle som bor eller midlertidig oppholder seg i kommunen. Den sier også at kommunen skal yte hjelp ved ulykker og andre akutte situasjoner.

[Lov om helsemessig og sosial beredskap](#) har til formål å verne befolkningens liv og helse og bidra til at nødvendig helsehjelp og sosiale tjenester kan tilbys befolkningen under krig og ved kriser og katastrofer i fredstid. For å ivareta lovens formål, skal virksomheter loven omfatter kunne fortsette og om nødvendig legge om og utvide driften under krig og ved kriser og katastrofer i fredstid, på basis av den daglige tjeneste, oppdaterte planverk og regelmessige øvelser, slik det er bestemt i eller i medhold av loven.

Også disse lovene er av betydning for krisearbeidet:

[Lov om helsepersonell](#)

[Lov om sosiale tjenester](#)

[Lov om barneverntjenester](#)

I forbindelse med flodbølgekatastrofen i 2005 utarbeidet Sosial- og helsedirektoratet [Rundskriv IS-03/2005 Oppfølging i kommunene av personer som har vært berørt av ulykker og katastrofer. Veiledning til kommunale instanser og fastleger.](#)

Rundskrivet har følgende kapitler:

1. Særskilte grupper og risiko
2. Anbefalinger til oppfølging av og innhold i kommunenes arbeid med berørte personer
3. Fastlegen

Sosial- og helsedirektoratet planlegger å utgi mer omfattende nasjonale retningslinjer i 2006.

Beredskapsarbeidet i Norge bygger på følgende prinsipper:

Ansvar: Den som har ansvaret i normalsituasjonen har også ansvar ved ekstraordinære hendelser

Likhet: Organiseringen under kriser skal være mest mulig lik den som brukes til daglig

Nærhet: Krisen skal håndteres på lavest mulig nivå.

I beredskapssammenheng defineres tre situasjoner:

Ordinær situasjon: Behovet for innsats dekkes på nødvendig faglig nivå av de ressurser i området som umiddelbart kan aktiviseres

Ekstraordinær situasjon: Behovet større enn kapasiteten på de ressurser som umiddelbart kan aktiviseres, men lar seg dekke innen nødvendig tid ved forsterkninger

Katastrofe: Behovet for innsats overgår de ressurser som er tilgjengelige innen nødvendig tid

Målsetting

Målet for kommunens psykososiale krisearbeid er å forebygge psykiske skader hos mennesker som er berørt av alvorlige krisesituasjoner.

Kommunen vil gi psykososial støtte ved påkjenninger som er så store at personen ikke har mulighet til å mestre situasjonen selv.

Kriseteam

Kommunen skal ha et kriseteam som skal koordinere det psykososiale arbeidet mot de berørte personer. Teamet utpeker selv en leder.

Kriseteamet skal også være en faglig ressursgruppe og må derfor holde seg oppdatert innen fagkunnskap og nasjonale føringer. Teamet møtes 6 ganger i året uavhengig av i hvilken grad det blir brukt. Medlemmene bringer inn saker de har vært involvert i siden siste møte med tanke på evaluering og læring.

Begrepet "kriseteam" har ofte vært benyttet om en gruppe fagpersoner som rykker ut til et skadested for å gi psykososial støtte. I denne planen brukes begrepet om en gruppe som har koordinerende funksjoner og som disponerer ulike typer operativt personell.

Teamet består av følgende personer:

Funksjon	Navn
Kst. kommunalsjef Seksjon for omsorg og sosiale tjenester	Torhild Spernæs
Legevaktsjef	Ove Kristianslund
Avd.leder legevakt	Arnhild Sørheim Hoff
Kst. virksomhetsleder Helsevern for barn og unge	Marit Barvik
Virksomhetsleder Barneverntjenesten	Terje Rene Andreassen
Kommuneoverlege	Jens Espeland
NAV-leder Fredrikstad	Fred Magne Jahnsen
Virksomhetsleder Rus, psykiatri, bolig og flyktning	Tone Holskil
Virksomhetsleder Pedagogisk Psykologisk Tjeneste (PPT)	Asbjørg Bekkevold
Informasjonskonsulent	Atle Jansson

Teamet kan også knytte til seg en prest, en representant for divisjon for psykisk helsevern ved Sykehuset Østfold HF (Fredrikstad distriktpsikiatriske senter har etablert en akutfunksjon) og en representant for politiet.

En gang i halvåret inviteres domprosten, en representant for politiet og en representant for Fredrikstad distriktpsikiatriske senter til møte i kriseteamet.

Hvilke hendelser gjelder planen for?

Å sette klare grenser for hvilke situasjoner som skal utløse hjelpetiltak etter denne planen er vanskelig. Ofte må det utvises skjønn. I hovedsak gjelder planen for disse situasjonene:

- Kriser og katastrofer der kommunens kriseledelse er etablert
- Større ulykker som berører flere personer som bor eller oppholder seg i kommunen
- Brå og uventet død eller alvorlig skade, særlig der barn og unge er berørt, eller der de etterlatte ikke har nære personer
- Selvmord, i den grad psykososial støtte fra kommunen vurderes som hensiktsmessig

Hvem kan mobilisere kriseteamet?

Ved katastrofer og ved enkelte ekstraordinære hendelser etableres kommunens kriseledelse. Den består av ordfører, rådmann, informasjonssjef, teknisk sjef, oo-sjef, plan- og miljøsjef, kommuneoverlege og beredskapsansvarlig. Kriseledelsen har kommunestyrets fullmakt på mange felter i krisesituasjoner. Kriseledelsen kan mobilisere kriseteamet, også utenom arbeidstiden.

I akutte situasjoner der ordfører og rådmann har funnet det unødvendig å etablere kriseledelsen, kan omsorgs- og oppvekstsjefen, fagsjef sosial og familie eller kommuneoverlegen mobilisere kriseteamet. Dette kan være aktuelt der håndteringen av krisen ledes av en annen kommune eller en statlig instans, og personer bosatt i Fredrikstad er berørt.

Når legevakten anmoder om bistand, kontaktes teamet i alminnelighet den påfølgende arbeidsdag. Det forutsettes at nødvendige akuttiltak er iverksatt. Unntaksvis er det påkrevet med bistand fra fagpersoner som disponeres av teamet utenom arbeidstid fordi situasjonen ikke kan håndteres adekvat med hjelp av personellet ved legevakten, barnevernsvakten, sykehuset eller av pårørende.

Melderutiner

Mål: Å få vite om, og få kontakt med, alle som trenger psykososial oppfølging etter dramatiske hendelser.

Melding om behov kan komme fra flere kilder

Sosial- og helsedirektoratet eller andre sentrale myndigheter

Politiet

Sykehuset Østfold

Pårørende eller andre berørte

Kommunale instanser

Legevakten eller servicetorget tar i mot meldingen

Når servicetorget tar i mot meldingen, videreformidles den umiddelbart til legevakten.

Prosedyrer må gjennomgås jevnlig med personalet på legevakten og personalet på servicetorget.

Legevakten vurderer henvendelsen og involverer relevant personell

I ordinær arbeidstid kontaktes fastlege eller lege med ø.hj.-beredskap

Utenom ordinær arbeidstid kan disse involveres: Forvakt, bakvakt, sykepleier på legevakten, barnevernsvakt. Se kriseplan for Fredrikstad legevakt (vedlagt).

Innkallingsliste for kriseteamets medlemmer med stedfortredere (der slike finnes)

Funksjon	Navn	Adresse privat	Telefon
Kst. kommunalsjef Seksjon for omsorg og sosiale tjenester	Torhild Spernæs	Olasvingen 6 1684 Vesterøy	K: 60 30 61 28 P: 69 37 79 27 M: 957 71 686
Legevaktsjef	Ove Kristianslund	Sønningveien 38 1626 Manstad	K: 69 36 69 69/ -64 P: 69 33 00 58 M: 920 25 468
Avd.leder legevakt	Arnhild Sørheim Hoff	Bryggeriveien 64 1605 Fredrikstad	K: 60 36 78 85 P: 69 31 51 77 M: 917 79 209
Kst. virksomhetsleder Helsevern for barn og unge	Marit Barvik	Søren Wiesesvei 3 1604 Fredrikstad	K: 69 30 63 60 P: } 416 56 346 M: }
Stedfortreder for virksomhetsleder Helsevern for barn og unge	Hanne Løes	Sandbekkveien 1 1613 Fredrikstad	K: 69 30 58 12 P: 69 39 04 25 M: 954 79 469
Virksomhetsleder Barneverntjenesten	Terje Rene Andreassen	Bydalsveien 3 1604 Fredrikstad	K: 69 95 90 13 P: 69 31 26 72 M: 456 67 147
Kommuneoverlege	Jens Espeland	Ametystveien 36 1639 Gml. Fredrikstad	K: 69 30 56 29 P: 69 32 58 85 M: 971 07 134
NAV-leder Fredrikstad	Fred Magne Jahnsen	Jacob Sømmes gate 1 1512 Moss	K: 69 01 06 04 P: 69 27 50 66 M: 909 64 219
Stedfortreder for NAV-leder	Lise Mette Paulsen	Muskatkroken 2 1621 Gressvik	K: 69 01 06 06 P: 69 36 50 37 M: 414 49 440
Virksomhetsleder Rus, psykiatri, bolig og flyktning	Tone Holskil	Årfuglevei 2 1679 Kråkerøy	K: 69 30 55 29 P: 69 34 73 93 M: 957 29 677
Stedfortreder for virksomhetsleder Rus, psykiatri, bolig og flyktning	Ingrid Dahl	Grevlingstien 21 1615 Fredrikstad	K: 69 38 35 03 P: 69 70 35 90 M: 951 06 935
Virksomhetsleder Pedagogisk Psykologisk Tjeneste (PPT)	Asbjørg Bekkevold	Pettersand 8 1614 Fredrikstad	K: 69 30 55 35 P: 69 39 01 33 M: 482 82 424
Informasjonskonsulent	Atle Jansson	Olav Torpbuen 3 1658 Torp	K: 60 31 61 11 P: 69 33 66 70 M: 922 29 703

*Under Torhild Spernæs fravær ivaretas funksjonen av kst. kommunalsjef/fagsjef skole
 Stein Krogsrud
 K: 69 30 61 88
 P: 69 30 86 84
 M: 913 14 045

Oversikt over kommunens kriseledelse, stedfortredere for medlemmene i kommunens kriseledelse, andre kommunale ledere med beredskapsoppgaver og samarbeidende instanser finnes [her](#) (i elektronisk versjon av planen).

Taushetsplikt

Å ivareta taushetsplikten er en sentralt ved tverrfaglig og tverretatlig samarbeid, som ved arbeid i et kriseteam. Helsetjenesten er bundet av taushetspliktsbestemmelser for helsepersonell. For andre kommunalt ansatte og kirkens tjenestemenn gjelder tilsvarende bestemmelser.

Det må innhentes tillatelse av involverte parter før hendelsen diskuteres i et større forum, jfr. "Taushetsplikt og opplysningsrett" § 21, i LOV 1999-07-02 nr 64 om helsepersonell mv. ([se Lovpålegg](#)). Taushetsplikten er imidlertid ment som en beskyttelse for enkeltindividet – ikke som en hindring for samarbeid mellom offentlige etater til beste for individene (jfr. § 25: "Med mindre pasienten motsetter seg det, kan taushetsbelagte opplysninger gis til samarbeidende personell når dette er nødvendig for å kunne gi forsvarlig helsehjelp").

Det anbefales at den som først kommer i kontakt med den/de rammede innhenter tillatelse til å koble inn det lokale kriseteamet.

Informasjon

Ved større ulykker, eller i andre ekstraordinære situasjoner der det forventes presseomtale, orienteres kommunens informasjonsavdeling på et tidligst mulig tidspunkt. Informasjonsavdelingen bistår i informasjonsarbeidet i henhold til Plan for informasjon til befolkningen og media. Personopplysninger skal være samtykkeklært før det gis ut informasjon.

Tiltak i akutfasen

Prosedyrer for psykososialt hjelpearbeid ved legevakten, i barnehager, i skoler, i virksomhet helsevern for barn og unge og virksomhet psykisk helsevern finnes som vedlegg til denne planen.

Mål: Normalisere situasjonen sammen med de kriserammede ved å redusere stress og reetablere orden og struktur, slik at individ og familie, og eventuelt lokalsamfunnet, etter hvert kan gjenoppta tidligere funksjoner

Virkemidler: Ritualer, rådgivning, mobilisering av lokal nettverksstøtte, organisering av praktisk hjelp

Koordinering og ansvarsfordeling – noen stikkord:

Hvem skal lede og koordinere oppfølgingen?

Hvilke øvrige fagpersoner skal delta i oppfølgingen?

Hvem har ansvar for hva?

Hvilke krav til fagkompetanse og handlingskompetanse skal stilles?

Arbeidsform – noen stikkord:

Direkte intervensjon overfor berørte?

Konsultasjon, veiledning og/eller koordinering overfor det øvrige hjelpeapparatet?

Forslag til tiltak:

- Mobilisering av familie og sosialt nettverk. Obs. skole og arbeidsplass
- Systematisk gjennomgang av hendelsen
- Debriefingssamtaler ved katastrofer
- Informasjon - muntlig og skriftlig formidling. (Hvilke yrkesgrupper informerer om hva?)
- Forslag til tema for informasjon og samtaler:
 - Plan for oppfølging fra teamet
 - Berørtes beskrivelse av hendelsesforløp, sanseinntrykk, tanker og reaksjoner
 - Dødsårsak og omstendigheter rundt hendelsen
 - Normale sorg- og krisereaksjoner

- Reaksjonsforskjeller (barn/unge versus voksne, menn versus kvinner)
- Mindreårige pårørendes behov (bl.a. hvordan de kan inkluderes)
- Forventede reaksjoner fra sosiale omgivelser
- Berørtes tanker om sin egen situasjon, funksjon, og mål på egen tilpasning, og hva de selv tenker/ønsker om hvordan dette kan forbedres
- Steder å søke hjelp (se nedenfor om medisinsk hjelp og kontaktformidling til støtteorganisasjoner)
- Rammer for en aktiv avskjed (fysisk nærhet, samle minner, personlig preg på ritualer)
- Forberedelse/ivaretagelse ved identifikasjon
- Veiledning rundt syning og begravelse. Jfr. "Rammer for en aktiv avskjed"
- Fysisk ivaretagelse
- Medisinsk hjelp
Fastlegen er sentral for å vurdere, behandle og henvise videre.
Helsevern for barn og unge, Hassingvn. 40 - tlf. 69 30 63 60 –
 bistår barn og unge i alderen 0-20 år. Der gis ulike tilbud individuelt og i grupper, for eksempel sorggrupper.
Distriktpsikiatrisk Senter Fredrikstad (DPS), Cicignongt. 19, tlf. 69 86 04 30 -
 har døgnberedskap.
Barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk (BUP), Nygaardsgt. 13 - tlf. 69 30 71 00.
- Traumespesifikke kartleggingssamtaler
- Støttesamtaler. (Differensiere fra andre typer samtaler)
- Avlastning for omsorgsoppgaver, hjemmearbeid eller lignende
- Kontaktformidling til støtteorganisasjoner
 Frivillighetssentralen (tlf. 69 31 68 70), Mental Helse Fredrikstad (tlf. 930 69 714) og Kirkens Bymisjon Fredrikstad (tlf. 69 61 01 19) har alle tilhold i Britannigården i O.P. Petersensg. 4. Frivillighetssentralen formidler kontakt med sorggrupper for voksne.
- Hjelp til innsatspersonell kan formidles gjennom kommunens HMS-avdeling (tlf. 69 30 65 66)

Overføring til videre oppfølging

Mål: Gi berørte psykososial hjelp og støtte som enkeltindividet/gruppen trenger for gradvis å gjenoppta en normal hverdag. Man må søke å hindre at den traumatiske opplevelsen får befestet seg som fysisk eller psykisk sykdom, eller gi unødvendig lidelse som vanskeliggjør deltakelse i arbeidsliv, skolegang og sosialt liv.

Virkemidler: Holde kontakt med individet/gruppen og gi nødvendig hjelp og støtte i alle fall inntil årsdagen etter krisen/katastrofen, ved de alvorligste situasjonene (dødsfall).

Koordinering og ansvarsfordeling – noen stikkord:

Hvem skal lede eller koordinere videre oppfølging? Hvilke oppgaver innebærer dette?
 Hvilke øvrige fagpersoner skal delta? Hvem har ansvaret for hva?

Arbeidsform- noen stikkord:

Direkte intervensjon overfor berørte
 Konsultasjon, veiledning og/eller koordinering

Forslag til tiltak

- Fastlegen er sentral for å vurdere, behandle og henvise videre
- Videreføre støttesamtaler, medisinsk konsultasjon, traumespesifikk kartlegging, evt. praktisk avlastning
- Evt. henvisning til traumespesifikk behandling
- Tilbud om forlenget/aktiv sykemelding
- Forebygging av psykiske komplikasjoner gjennom repetering av informasjon over + ny informasjon
- Forslag til tema for informasjon og samtaler:
 - Sosiale omkostninger og følelse av å stå alene
 - Andres forventninger om hvordan man bør forholde seg til tapet/traumet
 - Realistiske tidsperspektiver på reaksjoner, vansker og sorg
 - Slitasje på parforhold
 - Bekymring for mindreårige berørtes utvikling
 - Den døde, savnet og tomrommet
 - Opplevelsen av merkedager
- Rådgivning/veiledning: håndtering av krise-/sorgreaksjoner; håndtering av samlivsvansker; håndtering av barn og unges kriser/sorg
- Juridisk og økonomisk veiledning
- Kontaktetablering til andre berørte, eks. gjennom sorg- og støttegrupper
- Oppmerksomhet på merkedager
- Videre tiltak for innsatspersonell?

Kompetanse

Aktuelt personell må kurses regelmessig. Felles opplæring for legevakt, barnevernsvakt og helsesøstre vil bli arrangert. Det er viktig å registrere og nyttiggjøre seg erfaringer.

Evaluering og revidering av planen

Kommuneoverlegen er ansvarlig for at planen blir evaluert og eventuelt revidert en gang årlig eller når kriseteamet anmoder om det.

Vedlegg

Kriseplan for Fredrikstad legevakt (Foreløpig ikke tilgjengelig via Frekit)

[Skolenes kriseplaner](#)

Barnehagenes kriseplaner (Foreløpig ikke tilgjengelig via Frekit)

